

Afrika ile Ticari İlişkiler

T.C. Ekonomi Bakanlığı tarafından derlenen verilere göre, 2015 yılında Türkiye ile Afrika arasındaki ticaret hacmi 19,4 milyar dolar olarak gerçekleşti. Böylece ticaret hacmi, bir önceki yıla göre 4 milyar dolar azalarak 2011 yılındaki seviyeye geriledi. Bahsi geçen tutarın 12,4 milyar dolarını Türkiye'nin ihracatı, 7 milyar dolarını ise ithalatı oluşturdu. Mevcut tabloda, Türkiye adına olumlu tek gelişme, ticaret dengesinin 5,4 milyar dolar ile Türkiye lehine olması.

Tıpkı bir önceki yıl olduğu gibi Mısır, 4,4 milyar dolar ile Türkiye'nin Afrika'daki en büyük ticari partneri konumunu muhafaza ederken, bu ülkeyi sırasıyla Cezayir, Fas, Libya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Nijerya ve Tunus takip etti. Türkiye'nin bu ülkelerle ticaretinin toplam tutarı 15,4 milyar dolar oldu. Bilhassa Nijerya ile ticaret hacminin 1,3 milyar dolar, Cezayir ile 1 milyar dolar, Libya ile de 0,7 milyar dolar azalması, en belirgin düşüşler olarak dikkat çekmekle birlikte 4 milyar dolarlık gerilemeye hatırı sayılır birer etki yaptı.

Geçmiş yıllarda açıklanan hedefler doğrultusunda, 2015 sonunda Afrika ile ticaret hacmini 50 milyar dolar seviyesine yükseltmeyi arzulayan Türkiye, söz konusu hedefin hayli uzağında kaldı. Her ne kadar 50 milyar dolarlık ticaret hedefi, geçtiğimiz yılki açıklamalarla birlikte 2018 yılının sonuna ötelense de mevcut tablo, söz konusu hedefin ya da tarihin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine ilişkin net bir fikir vermektedir. Afrika ile ticaret hacmindeki düşüşte, küresel ekonomik durgunluğun etkileri olsa da temel sorun, Afrika ile ilişkilerimize ivme kazandıracak ticari bir altyapıdan yoksun oluşumuzdur. Afrika kıtasındaki 54 ülkeden yalnızca dördü ile Serbest Ticaret, yedisi ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmalarının bulunması, yüksek ulaştırma maliyetleri ve kıtadaki ticari ortakların çeşitlendirilememesi, Türkiye'nin Afrika'da gerilemesinin başlıca gerekçelerini oluşturmaktadır.

Bu tespitlerden yola çıkarak, ülkelerle ilerleme kaydedilemeyen serbest ticaret müzakereleri yerine Afrika'nın önde gelen Bölgesel Ekonomik Toplulukları ile müzakerelerin başlatılması, ulaştırma maliyetlerinin düşürülmesi kapsamında denizcilik başta olmak üzere Afrika ile müşterek düzenlemelerin yapılması, kıtanın farklı noktalarında serbest ticaret bölgelerinin kurulması, ticaret müşavirliklerinin daha donanımlı hale getirilmesi, Türk ve Afrikalı girişimcileri buluşturacak periyodik iş forumlarının organize edilmesi ve tüm bunlara ek olarak Tunus, Sudan, Gana, Kenya, Angola, Etiyopya ve Tanzanya başta olmak üzere kıtadaki dış ticaret ortaklarımızın çeşitlendirilmesi, Türkiye'yi Afrika'da daha görünür kılabilecektir. Tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için de ilişkilerde 2008 yılındaki rüzgarın yeniden yakalanabilmesi gerekmektedir.

Ufuk Tepebaş
Basel Üniversitesi Afrika Çalışmaları Merkezi